

VIII. kolokvium mladých jazykovedcov

V dňoch 25. – 27. novembra 1998 Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV a Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV už ôsmy raz zorganizovali medzinárodnú prezentáciu výskumných prác jazykovedcov do 35 rokov, ktorá sa aj v tomto roku uskutočnila v príjemnom prostredí chaty Univerzity Komenského v Modre-Piesku. Mladí lingvisti, ale aj bádatelia z príbuzných disciplín tu predniesli 58 zaujímavých príspevkov, ktorými predstavili svoje výskumné zameranie a výsledky vlastných jazykovedných výskumov.

Konferenciu otvorili M. Nábělková a S. Ondrejovič, ktorí srdečne privítali všetkých účastníkov, vyzdvihli význam tohto každoročného stretnutia a zdôraznili, že záujem o účasť na kolokviu stále vzrastá, čo dokazuje i neustále sa rozširujúci zborník *Varia*, z roka na rok kvalitatívne výraznejší i kvantitatívne bohatší.

Hostami podujatia boli I. Ripka, M. Majtán, A. Ferencíková a M. Dudok, ktorí referujúcim v diskusiách po každom tematickom bloku poskytli cenné rady a vyslovili svoje postrehy.

Trojdnňové pracovné rokovanie prebehlo vo veľmi príjemnej a priateľskej atmosfére, znásobenej profesionálnym nadšením sršiacim z nepretržitých rozhovorov.

V prvom bloku referátov M. G i g e r (Zürich) predniesol niekoľko poznámok o slovenskej syntaxi z typologického hľadiska, čím pripomenul, že v slovenčine – na rozdiel od poľštiny a východoslovanských jazykov – nevznikli nové neflexívne syntaktické konštrukcie, a zároveň potvrdil hypotézu o prechodnom postavení slovenčiny na príklade syntaktických prvkov relevantných v rámci Skaličkovej typológie. W. S o w a (Krakov) rekonštruoval rôzne významy archaických tvarov slovenského *súci* a latinského *sons*, Ľ. B u z á s s y o v á (FF UK) objasnila princípy prirodzenej morfológie v deklinačnom systéme latinčiny a pokúsila sa o interpretáciu tretej deklinácie, morfológiu indoeurópskeho neutra na dokladoch starej pruštiny vysvetlil B. V y k y p ě l (Brno).

Ľ. K o v á č i k (FHV UMB Banská Bystrica) zaciľil svoju pozornosť na mytologický aspekt v diele P. Kellnera-Hostinského, X. Č i n č u r o v á (FF PU Prešov) sa pokúsila o interpretáciu

ľudovej rozprávky Škrupinový zámok z mytologického hľadiska, M. V o j t e c h (FF UK) v svojom príspevku zdôraznil sémantickú jednoznačnosť Hviezdoslavovho básnického jazyka napriek jeho zdanlivej formálnej komplikovanosti a M. C h o r v á t h o v á (ÚSL SAV) analyzovala prekladateľské postupy pri prekladaní „neštandardnej“ čiže lingvisticky a sémanticky alterovanej angličtiny v diele *The Education of Hyman Kaplan* od Leonarda Q. Rossa.

Problematika detskej reči pritiahla pozornosť štyroch účastníkov. Z. H l a v a t ú (FF PU Prešov) zaujal štatút detského slova v slovenčine, M. S t e j s k a l o v ú (FHV UMB Banská Bystrica) znaková podstata detskej reči, G. L e m a n a i t i s o v ú (Krakov) rola participií v jazykovom prejave litovských detí a J. Š t e f á n i k a (FF UK) detský slovensko-nemecký intencný bilingvizmus. Teoretickými problémami podobného druhu sa zaoberala aj H. M a r e š o v á (Olomouc) v príspevku o teoretickej problematike bilingvizmu.

I. M a j e r i k o v á (FF PU Prešov) sa venovala zoosémantickým lexémam *pes* a *vlk* v slovenskej a poľskej frazeológii, A. H r í b i k o v á (JÚLŠ SAV) expresivite v historickej frazeológii a A. G r i g o r a š o v á (Kyjev) na materiáloch súčasnej ukrajinskej tlače sledovala autorskú interpretáciu frazeologizmov zo syntaktického hľadiska.

M. M l č o c h (Olomouc) analyzoval titulok v športovej žurnalistike, čím priblížil problematiku tektoniky textu, na ktorú nadviazala K. K a r h a n o v á (Praha) príspevkom o žánri cestopisu v novinových stĺpcoch Václava Klauza, Č. H a j n ý (Praha) rozborom syntaktických nepresností reklamných textov a S. S c h n e i d e r o v á (Olomouc) ukázkami alúzie vo filozofickom diskurze J. Patočku. L. U r b a n c o v á (FHV UMB Banská Bystrica) svojím referátom tematicky pokračovala v minuloročnom vystúpení, pričom sa tentoraz zamerala na stylistickú kreativitu pri tvorbe zoznamovacích inzerátov, L. H a š o v á (Praha) predniesla príspevok o stylistickej charakteristike životopisného rozprávania a M. L a s t o v i č k o v á (Praha) priblížila svoj pohľad na to, ako správne koncipovať abstrakt.

Historický blok prednášok otvorila M. V a j d l o v á (Praha) objasnením kultúrno-historického pozadia významov staročeských substantív *předsien* a *předsienie*, K. Z a w i l s k á (Olsztyn) rozbírala rukopisy zo 17. a 18. storočia, Z. B r a u n š t e i n o v á

(Praha) odkazovacie výrazy v staročeských textoch a A. Č e r n á (Praha) načrtla spôsob vyjadrenia veľkej miery adjektívami v starej češtine, konkrétne adjektívami s predponou *přě-*. O niektorých problémoch výskumu paraliturgickej piesne ako náboženskej piesne modlitebného alebo historizujúceho charakteru s religióznym obsahom, ktorá zvyčajne nebola cirkevne uznaná ako bohoslužobný text, ale mala tesnú spätosť s bohoslužobným procesom, hovoril P. Ž e ň u c h (Slavistický kabinet SAV). Ľ. K r á l i k (JÚĽŠ SAV) sa dotkol etnokonfesionalnej problematiky a vyjadril sa k vzťahu etnického a konfesionalného na slovenskom jazykovom materiáli, D. H l a d o v á (Praha) predstavila problematiku lexikálnej synonymie so zreteľom na historickú slovnú zásobu.

J. K r š k o (FHV UMB Banská Bystrica) priblížil aktuálnu problematiku určovania hranice medzi apelatívami a propriami pri písaní predložkových terénnych názvov, M. H a r v a l í k (Praha) sa vyjadril k jednému slovotvornému typu českých anoikoným, názvov neživých objektov tvoriacich pevnú súčasť krajiny.

Dialektologický blok otvorila Ľ. D v o r n i c k á (JÚĽŠ SAV) charakteristikou dechtického nárečia ako typu prechodného nárečia, T. B á n i k (FHV UKF Nitra) rozobral nárečové slovesá označujúce prírodné úkazy v diele Františka Švantnera, K. B a l l e k o v á (JÚĽŠ SAV) podala opis hláskoslovnia a tvaroslovnia v zliechovskom nárečí, A. L a l í k o v á (JÚĽŠ SAV) charakterizovala pronominalizovanú číslovku *jeden* v slovenských nárečiach, A. M u r g a š o v á (Slavistický kabinet SAV) problematiku niektorých syntaktických konštrukcií v slovenčine a poľštine (v goralských nárečiach Spiša), S. B u d z i ň s k á (Vroclav) srbsko-chorvátske a poľské onomatopoeje a L. W i a t r o w s k á (Poznaň) vidové dvojice v slovanských jazykoch (na poľskom a srbsko-chorvátskom materiáli).

S. S i m o n (FF UK) predstavil svoj dotazníkový mikrovýskum o znalostiach jazykového zákona u maďarskej inteligencie, A. R a n g e l o v á, Z. O p a v s k á a Z. T i c h á (Praha) zhodnotili predbežné výsledky ankety o používateľských aspektoch výkladového slovníka, M. K o n c o v á (JÚĽŠ SAV) podala analýzu názvov vôní v slovenčine, J. R u s n á k (FF PU Prešov) sa zameril na dramaturgiu komunikačných rituálov, na insígnie, dekorácie a rekvizity, A. R a j n o h o v á (FHV UMB Banská Bystrica) rozobrala

problémy so synonymickou reláciou, C. Alonso Hidalgo (FF PU Prešov) ostro vystúpil proti teórii jazykového znaku, proti teórii intencie sloví, proti definovaniu slov pomocou banky dát a proti syntaktickým kategóriám. M. M. Nowakowska (Lodž) analyzovala názvy lodžských firiem zaoberajúcich sa turistikou a I. Kosiková (Olsztyn) predložky v poľštine. Jazykovej kultúre sa aj v tomto roku venovala J. Beňová (FF UK), ktorá sa tentoraz špecializovala na teoretické a metodologické problémy a zdôraznila naliehavú potrebu novej teórie jazykovej kultúry. M. Bystrianska (FF PU Prešov) sa orientovala na onomaziologické symetrie a asymetrie pri prekladoch právnických textov z francúzštiny do slovenčiny a Z. Miškovicová (FF PU Prešov) na slovensko-srbské jazykové kontakty, a to predovšetkým na porovnanie kategórie rodu podstatných mien v týchto dvoch jazykoch.

Počítačovej lingvistiky sa dotýkal príspevok M. Šimkovej (JÚLŠ SAV) o lexikografickom spracúvaní častíc, J. Klímovej (Praha) o počítačovom odvodzovaní českých deminutív, J. Wachtarczikovej (JÚLŠ SAV) o nových možnostiach sebarealizácie jazyka v počítačovom diskurze, K. Furdík (FEI TU Košice) o pravdepodobnostnom modelovaní vzniku a vývoja jazykových štruktúr, J. Janíkovej (Praha) o niektorých aspektoch melódie zisťovacej otázky a neukončenej výpovede v češtine (s využitím počítačovej syntézy). E. Podrásková (Praha) predstavila prvé výsledky počítačového spracovania autorského slovníka Františka Nepila, L. Janovec (Praha) fungovanie zámen *já* a *my* v autorskom slovníku Jaroslava Seiferta, L. Haasová (Praha) sémantické triedy v diele toho istého autora a B. Lehečka (Praha) prezentoval svoj globálny pohľad na českú diachrónnu lexikografiu a počítače.

Ôsme kolokvium mladých jazykovedcov ukončili S. Ondrejovič a M. Nábělková, ktorí poďakovali všetkým prítomným za tvorivú účasť na podujatí i za hodnotné príspevky, ktoré budú publikované v zborníku *Varia VIII*.

M. Koncová

Nad novým Slovníkom cudzích slov